

गुलजारांचा गौरव

हिंदी चिप्रटांमुळे सर्वांना अधिक परिचित असणारे कवी गुलजार यांना यंदाचा ज्ञानीप॒ पुस्कर मिळाला आहे. ज्ञानीठ हा देशातील सर्वोच्च साहित्यिक पुस्कर आहे. मुख्य म्हणजे अनेकांचा समज आहे तसा तो सरकारी नाही. तरीही त्याच्यावर त्या त्या काळातील राजकीय सत्ताधार्यांची छाया असतेच. त्यामुळे यंदाचा पुस्कर उद्सूटी गुलजार यांना देतानाच जणू त्याची भरपाई म्हणून जोडीले गमभद्राचार्य यांनाही संस्कृतसाठी सन्मानित करण्यात आले आहे. उदू ही मुस्लिमांची भाषा आहे, मुस्लिम हे हिंदूंच्या विरोधात असतात म्हणून या दोयांचाही द्वेष केला पाहिजे असा सध्याच्या भाजप सत्ताधीशांचा समज आहे. पण सध्याच्या सत्ताधीशांची कितीही इच्छा असली तरी रामभद्राचार्य यांचे लोकांना वाचायला लावणे शक्य नाही आणि गुलजारांची लोकप्रियता कमी करणेही शक्य नाही. विशेष म्हणजे उर्दू म्हणजे काहीतरी अगम्य परिशयन वा अरबी शब्दांची भरमार नव्हे, तर तुम्ही-आम्ही बोलातो तीही उर्दूच आहे हे गुलजार यांनी अनेकदा सांगितले आहे. त्यामुळे त्यांचे काव्य सर्वसामान्यांना सहज आकर्षित करून घेते. सुंदर शब्दावली, तरल कल्पना आणि त्यांनी बिमल रॉय, बासू भृद्याचार्य यांच्याप्रमाणे काढलेल्या हलवायफुलकव्या सिनेमामुळे ते बंगालीच असल्याचा अनेकांचा समज असतो. त्यातून त्यांच्यावर रवीद्वानाथ टागोरांचा बराच प्रभाव आहे आणि ते त्यांना गुरु मानतात. पण गुलजार हे मूळचे पंजाबी आहेत. त्यांचे मूळ नाव संपूर्णसिंग कालरा. फालणीनंतर त्यांचे कुंदं भरातात आले. काही काळ ते गैरजमध्ये काम कीरत असत. गंत म्हणजे इतके अनेक प्रकारचे अनुभव घेऊनही त्यांच्या कविताया संतप्त, गवाचे गटाचा एक, भाजपचे तीन आणि शिवसेनेचा टाकरे गटाचा एक, आमदारांचा खासदारांचा काव्यकाळ संपणार आहे. भाजपचे विद्यमान खासदार नारायण राणे, प्रकाश जावडेकर, व्ही. व्ही. मुरलीधरन हे खासदार निवृत होणार आहेत. शिवसेनेचा टाकरे गटाचा एक, भाजपचे तीन आणि शिवसेनेचा टाकरे गटाचा एक, आमदारांचा खासदार नारायण राणे, प्रकाश जावडेकर, व्ही. व्ही. मुरलीधरन हे खासदार निवृत होणार आहेत. शिवसेनेचा टाकरे गटाचा एक, भाजपचे तीन आणि शिवसेनेचा टाकरे गटाचा एक, आमदारांची कोडी(१) आहेत.

जरा हटके

गुलजार यांची कारकीर्द १९६० च्या दरम्यान सुरु झाली. त्यावेळी कवितेत व दिंदी गीतांमध्ये दोहोंकडे फर दिग्गज म्हणावे असे कवी त्यांत होते. मजरुह, साहिर, जां निसार अखतर, कैफी आजमी इत्यादी मंडळी एकाच वेळी जाहीर मुशायरे व हिंदी चिप्रटांस्थी दोहीही गजवत होते. हा काळ दुसऱ्या महायुद्धानंतरचा होता. देशाला स्वांतर्य मिळाले असले तरी व्यवस्था बदलल्याचे खरा बदल घडणार नाही अशी अनेकांची धारणा होती. त्या काळात कांग्रेसी संसेच्या व व्यवथेच्या विरोधात जसे कम्युनिस्ट किंवा शेतकी कामगार पक्ष असे उभे राहिले तसेच क्रांतीचा व व्यवस्था मोडण्याचा नारा बुलंद करणारे कवी साहित्याच्या क्षेत्रात अग्रभागी होते. या पार्श्वभूमीकर गुलजार यांची कविता ही मध्यमवर्गाला अपील करतील अशा सुंदर कल्पना मांडण्यारी होती. त्यात बाकीच्यासारखा राग किंवा आक्रोश नव्हता. ती मुख्यतः जुन्या आठवर्षीचा बास्ता देणारी आणि प्रेमाचे नाते वेगवेगळ्या कोनाऱ्हून पेश करणारी अशी होती. रोजग्या आयुष्यातले प्रसंग किंवा विविध टिकाणाचा निसर्सी रंगणारी होती. गालिबच्या दिल घूंठात हे या मूळ काव्यपंक्तीला नवा साज देणारी होती. 'आइना देखकर तसल्ली हई, हम को इस घर में जानता है कोई', किंवा, 'बक्त रहता नही टिककर, आदत इसकी भी आदमी सी है', यासारख्या त्यांच्या काव्यपंक्तीमधून अनेकांना गंभीर तत्वज्ञान वाचाल्याचा आवानाथानांचा असाही अंदाजांकांची धारणा होती. त्या काळात कांग्रेसी संसेच्या व व्यवथेच्या विरोधात जसे कम्युनिस्ट किंवा शेतकी कामगार पक्ष असे उभे राहिले तसेच क्रांतीचा व व्यवस्था मोडण्याचा नारा बुलंद करणारे कवी साहित्याच्या क्षेत्रात अग्रभागी होते. या पार्श्वभूमीकर गुलजार यांची कविता ही मध्यमवर्गाला अपील करतील अशा सुंदर कल्पना मांडण्यारी होती. त्यात बाकीच्यासारखा राग किंवा आक्रोश नव्हता. ती मुख्यतः जुन्या आठवर्षीचा बास्ता देणारी आणि प्रेमाचे नाते वेगवेगळ्या कोनाऱ्हून पेश करणारी अशी होती. रोजग्या आयुष्यातले प्रसंग किंवा विविध टिकाणाचा निसर्सी रंगणारी होती. गालिबच्या दिल घूंठात हे या मूळ काव्यपंक्तीला नवा साज देणारी होती. 'आइना देखकर तसल्ली हई, हम को इस घर में जानता है कोई', किंवा, 'बक्त रहता नही टिककर, आदत इसकी भी आदमी सी है', यासारख्या त्यांच्या काव्यपंक्तीमधून अनेकांना गंभीर तत्वज्ञान वाचाल्याचा आवानाथानांचा असाही अंदाजांकांची धारणा होती. त्या काळात कांग्रेसी संसेच्या व व्यवथेच्या विरोधात जसे कम्युनिस्ट किंवा शेतकी कामगार पक्ष असे उभे राहिले तसेच क्रांतीचा व व्यवस्था मोडण्याचा नारा बुलंद करणारे कवी साहित्याच्या क्षेत्रात अग्रभागी होते. या पार्श्वभूमीकर गुलजार यांची कविता ही मध्यमवर्गाला अपील करतील अशा सुंदर कल्पना मांडण्यारी होती. त्यात बाकीच्यासारखा राग किंवा आक्रोश नव्हता. ती मुख्यतः जुन्या आठवर्षीचा बास्ता देणारी आणि प्रेमाचे नाते वेगवेगळ्या कोनाऱ्हून पेश करणारी अशी होती. रोजग्या आयुष्यातले प्रसंग किंवा विविध टिकाणाचा निसर्सी रंगणारी होती. गालिबच्या दिल घूंठात हे या मूळ काव्यपंक्तीला नवा साज देणारी होती. 'आइना देखकर तसल्ली हई, हम को इस घर में जानता है कोई', किंवा, 'बक्त रहता नही टिककर, आदत इसकी भी आदमी सी है', यासारख्या त्यांच्या काव्यपंक्तीमधून अनेकांना गंभीर तत्वज्ञान वाचाल्याचा आवानाथानांचा असाही अंदाजांकांची धारणा होती. त्या काळात कांग्रेसी संसेच्या व व्यवथेच्या विरोधात जसे कम्युनिस्ट किंवा शेतकी कामगार पक्ष असे उभे राहिले तसेच क्रांतीचा व व्यवस्था मोडण्याचा नारा बुलंद करणारे कवी साहित्याच्या क्षेत्रात अग्रभागी होते. या पार्श्वभूमीकर गुलजार यांची कविता ही मध्यमवर्गाला अपील करतील अशा सुंदर कल्पना मांडण्यारी होती. त्यात बाकीच्यासारखा राग किंवा आक्रोश नव्हता. ती मुख्यतः जुन्या आठवर्षीचा बास्ता देणारी आणि प्रेमाचे नाते वेगवेगळ्या कोनाऱ्हून पेश करणारी अशी होती. रोजग्या आयुष्यातले प्रसंग किंवा विविध टिकाणाचा निसर्सी रंगणारी होती. गालिबच्या दिल घूंठात हे या मूळ काव्यपंक्तीला नवा साज देणारी होती. 'आइना देखकर तसल्ली हई, हम को इस घर में जानता है कोई', किंवा, 'बक्त रहता नही टिककर, आदत इसकी भी आदमी सी है', यासारख्या त्यांच्या काव्यपंक्तीमधून अनेकांना गंभीर तत्वज्ञान वाचाल्याचा आवानाथानांचा असाही अंदाजांकांची धारणा होती. त्या काळात कांग्रेसी संसेच्या व व्यवथेच्या विरोधात जसे कम्युनिस्ट किंवा शेतकी कामगार पक्ष असे उभे राहिले तसेच क्रांतीचा व व्यवस्था मोडण्याचा नारा बुलंद करणारे कवी साहित्याच्या क्षेत्रात अग्रभागी होते. या पार्श्वभूमीकर गुलजार यांची कविता ही मध्यमवर्गाला अपील करतील अशा सुंदर कल्पना मांडण्यारी होती. त्यात बाकीच्यासारखा राग किंवा आक्रोश नव्हता. ती मुख्यतः जुन्या आठवर्षीचा बास्ता देणारी आणि प्रेमाचे नाते वेगवेगळ्या कोनाऱ्हून पेश करणारी अशी होती. रोजग्या आयुष्यातले प्रसंग किंवा विविध टिकाणाचा निसर्सी रंगणारी होती. गालिबच्या दिल घूंठात हे या मूळ काव्यपंक्तीला नवा साज देणारी होती. 'आइना देखकर तसल्ली हई, हम को इस घर में जानता है कोई', किंवा, 'बक्त रहता नही टिककर, आदत इसकी भी आदमी सी है', यासारख्या त्यांच्या काव्यपंक्तीमधून अनेकांना गंभीर तत्वज्ञान वाचाल्याचा आवानाथानांचा असाही अंदाजांकांची धारणा होती. त्या काळात कांग्रेसी संसेच्या व व्यवथेच्या विरोधात जसे कम्युनिस्ट किंवा शेतकी कामगार पक्ष असे उभे राहिले तसेच क्रांतीचा व व्यवस्था मोडण्याचा नारा बुलंद करणारे कवी साहित्याच्या क्षेत्रात अग्रभागी होते. या पार्श्वभूमीकर गुलजार यांची कविता ही मध्यमवर्गाला अपील करतील अशा सुंदर कल्पना मांडण्यारी होती. त्यात बाकीच्यासारखा राग किंवा आक्रोश नव्हता. ती मुख्यतः जुन्या आठवर्षीचा बास्ता देणारी आणि प्रेमाचे नाते वेगवेगळ्या कोनाऱ्हून पेश करणारी अशी होती. रोजग्या आयुष्यातले प्रसंग किंवा विविध टिकाणाचा निसर्सी रंगणारी होती. गालिबच्या दिल घूंठात हे या मूळ काव्यपंक्तीला नवा साज देणारी होती. 'आइना देखकर तसल्ली हई, हम को इस घर में जानता है कोई', किंवा, 'बक्त रहता नही टिककर, आदत इसकी भी आदमी सी है', यासारख्या त्यांच्या काव्यपंक्तीमधून अनेकांना गंभीर तत्वज्ञान वाचाल्याचा आवानाथानांचा असाही अंदाजांकांची धारणा होती. त्या काळात कांग्रेसी संसेच्या व व्यवथेच्या विरोधात जसे कम्युनिस्ट किंवा शेतकी कामगार पक्ष असे उभे राहिले तसेच क्रांतीचा व व्यवस्था मोडण्याचा नारा बुलंद करणारे कवी साहित्याच्या क्षेत्रात अग्रभागी होते. या पार्श्वभूमीकर गुलजार यांची कविता ही मध्यमवर्गाला अपील करतील अशा सुंदर कल्पना मांडण्यारी होती. त्यात बाकीच्यासारखा राग किंवा आक्रोश नव्हता. ती मुख्यतः जुन्या आठवर्षीचा बास्ता देणारी आणि प्रेमाचे नाते वेगवेगळ्या कोनाऱ्हून पेश करणारी अशी होती. रोजग्या आयुष्यातले प्रसंग किंवा विविध टिकाणाचा निसर्सी रंगणारी होती. गालिबच्या दिल घूंठात हे या मूळ काव्यपंक्तीला नवा साज देणारी होती. 'आइना देखकर तसल्ली हई, हम को इस घर में जानता है कोई', किंवा, 'बक्त रहता नही टिककर, आद

